

PRAWO KONSTYTUCYJNE

NSP(Z) 2019/2020

PREZYDENT RP

PREZYDENT RP

Art. 10 Konstytucji RP

1. Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej opiera się na podziale i równowadze władzy ustawodawczej, władzy wykonawczej i władzy sądowej.
2. Władzę ustawodawczą sprawują Sejm i Senat, **władzę wykonawczą Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej** i Rada Ministrów, a władzę sądową sądy i trybunały.

Art. 126 Konstytucji RP

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej jest najwyższym przedstawicielem Rzeczypospolitej Polskiej i gwarantem ciągłości władzy państwowej.
2. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej czuwa nad przestrzeganiem Konstytucji, stoi na straży suwerenności i bezpieczeństwa państwa oraz nienaruszalności i niepodzielności jego terytorium.
3. Prezydent Rzeczypospolitej wykonuje swoje zadania w zakresie i na zasadach określonych w Konstytucji i ustawach.

PODZIAŁ ZADAŃ PREZYDENTA RP

WYSTĘPOWANIE W ROLI NAJWYŻSZEGO
PRZEDSTAWICIELA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WYSTĘPOWANIE W ROLI GWARANTA CIĄGŁOŚCI
WŁADZY PAŃSTWOWEJ

CZUWANIE NAD PRZESTRZEGANIEM KONSTYTUCJI

STANIE NA STRAŻY SUWERENNOŚCI
I BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA ORAZ
NIENARUSZALNOŚCI I NIEPODZIELNOŚCI JEGO
TERYTORIUM

WYBORY PREZYDENCKIE

Art. 127 Konstytucji RP

1. Prezydent Rzeczypospolitej jest wybierany przez Naród w wyborach **powszechnych, równych, bezpośrednich i w głosowaniu tajnym**.
2. Prezydent Rzeczypospolitej jest wybierany na **pięcioletnią kadencję i może być ponownie wybrany tylko raz**.
3. Na Prezydenta Rzeczypospolitej może być wybrany **obywatel polski, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 35 lat i korzysta z pełni praw wyborczych do Sejmu**. Kandydata zgłasza co najmniej 100 000 obywateli mających prawo wybierania do Sejmu.
4. Na Prezydenta Rzeczypospolitej wybrany zostaje kandydat, który otrzymał **więcej niż połowę ważnie oddanych głosów**. Jeżeli żaden z kandydatów nie uzyska wymaganej większości, czternastego dnia po pierwszym głosowaniu przeprowadza się ponowne głosowanie.
5. W ponownym głosowaniu wyboru dokonuje się spośród dwóch kandydatów, którzy w pierwszym głosowaniu otrzymali kolejno największą liczbę głosów. Jeżeli którykolwiek z tych dwóch kandydatów wycofa zgodę na kandydowanie, utraci prawo wyborcze lub umrze, w jego miejsce do wyborów w ponownym głosowaniu dopuszcza się kandydata, który otrzymał kolejno największą liczbę głosów w pierwszym głosowaniu. W takim przypadku datę ponownego głosowania odracza się o dalszych 14 dni.
6. Na Prezydenta Rzeczypospolitej wybrany zostaje kandydat, który w ponownym głosowaniu otrzymał więcej głosów.
7. Zasady i tryb zgłaszania kandydatów i przeprowadzania wyborów oraz warunki ważności wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej określa ustawa.

WYBORY PREZYDENCKIE

Art. 128 Konstytucji RP

1. Kadencja Prezydenta Rzeczypospolitej rozpoczyna się w dniu objęcia przez niego urzędu.
2. Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej zarządza **Marszałek Sejmu** na dzień przypadający nie wcześniej niż na 100 dni i nie później niż na 75 dni przed upływem kadencji urzędującego Prezydenta Rzeczypospolitej, a w razie opróżnienia urzędu Prezydenta Rzeczypospolitej – nie później niż w czternastym dniu po opróżnieniu urzędu, wyznaczając datę wyborów na dzień wolny od pracy przypadający w ciągu 60 dni od dnia zarządzenia wyborów.

Art. 289 kodeksu wyborczego

§ 1. Wybory zarządza Marszałek Sejmu nie wcześniej niż na 7 miesięcy i nie później niż na 6 miesięcy przed upływem kadencji urzędującego Prezydenta Rzeczypospolitej i wyznacza ich datę na dzień wolny od pracy przypadający nie wcześniej niż na 100 dni i nie później niż na 75 dni przed upływem kadencji urzędującego Prezydenta Rzeczypospolitej.

§ 2. (...)

WYBORY PREZYDENCKIE

Art. 129 Konstytucji RP

1. Ważność wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej stwierdza **Sąd Najwyższy**.
 2. Wyborcy przysługuje prawo zgłoszenia do Sądu Najwyższego **protestu przeciwko ważności wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej** na zasadach określonych w ustawie.
 3. **W razie stwierdzenia nieważności wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej przeprowadza się nowe wybory, na zasadach przewidzianych w art. 128 ust. 2 dla przypadku opróżnienia urzędu Prezydenta Rzeczypospolitej.**
- protest przeciwko wyborowi Prezydenta Rzeczypospolitej wnosi się **na piśmie do Sądu Najwyższego w ciągu 14 dni** od dnia podania wyników wyborów przez PKW,
 - konieczność sformułowania zarzutów oraz przedstawienia lub wskazania dowodów, na których opiera się swoje zarzuty,
 - Sąd Najwyższy rozpoznaje protest w składzie **3 sędziów w postępowaniu nieprocesowym** i wydaje **opinię w formie postanowienia** w sprawie protestu,
 - Sąd Najwyższy na podstawie sprawozdania PKW oraz po rozpoznaniu protestów rozstrzyga o ważności wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej

PRZESZKODY W SPRAWOWANIU URZĘDU PRZEZ PREZYDENTA RP (art. 131 Konstytucji RP)

OPRÓŻNIENIE URZĘDU ≠ PRZEJŚCIOWA NIEMOŻNOŚĆ SPRAWOWANIA URZĘDU

Art. 131 Konstytucji RP

1. (...)
2. **Marszałek Sejmu** tymczasowo, do czasu wyboru nowego Prezydenta Rzeczypospolitej, wykonuje obowiązki Prezydenta Rzeczypospolitej w razie:
 - 1) śmierci Prezydenta Rzeczypospolitej,
 - 2) zrzeczenia się urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej,
 - 3) stwierdzenia nieważności wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej lub innych przyczyn nieobjęcia urzędu po wyborze,
 - 4) uznania przez Zgromadzenie Narodowe trwałej niezdolności Prezydenta Rzeczypospolitej do sprawowania urzędu ze względu na stan zdrowia, **uchwałą podjętą większością co najmniej 2/3 głosów ustawowej liczby członków Zgromadzenia Narodowego**,
 - 5) złożenia Prezydenta Rzeczypospolitej z urzędu orzeczeniem Trybunału Stanu.
3. Jeżeli Marszałek Sejmu nie może wykonywać obowiązków Prezydenta Rzeczypospolitej, obowiązki te przejmuje **Marszałek Senatu**.
4. **Osoba wykonująca obowiązki Prezydenta Rzeczypospolitej nie może postanowić o skróceniu kadencji Sejmu.**

AKTY URZĘDOWE PREZYDENTA A PREROGATYWY

KONTRASYGNATA – podpisanie aktu wydanego przez głowę państwa przez odpowiedniego członka rządu (w Polsce przez Prezesa Rady Ministrów). Stanowi niezbędny warunek ważności takiego aktu urzędowego. Podstawową konsekwencją kontrasygnaty jest przeniesienie odpowiedzialności politycznej za akt głowy państwa na osobę podpisującą ten akt. Kontrasygnata stanowi instrument wymuszający wspólne działanie całej władzy wykonawczej.

PREROGATYWA – akt głowy państwa niewymagający dla swojej ważności kontrasygnaty, stanowiący jej dyskrejonalne, tzw. osobiste uprawnienie. Wyznacza zakres władzy samodzielnie wykonywanej przez głowę państwa (→ art. 144 ust. 3 Konstytucji RP)

Art. 144 Konstytucji RP

PODZIAŁ KOMPETENCJI PREZYDENTA RP

DOT. JEGO RELACJI Z POZOSTAŁYMI WŁADZAMI

**DOT. STOSUNKÓW ZEWNĘTRZNYCH
(POLITYKI ZAGRANICZNEJ)**

DOT. SPRAW OBRONOŚCI I BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA

DOT. STANOWIENIA PRAWA

TRADYCYJNE KOMPETENCJE GŁOWY PAŃSTWA

KOMPETENCJE PREZYDENTA RP DOT. JEGO RELACJI Z POZOSTAŁYMI WŁADZAMI (I)

Stosunki Prezydenta RP z legislaturą:

- **uprawnienia organizacyjne** → zarządzanie wyborów oraz zwoływanie pierwszych posiedzeń izb parlamentu
- **uprawnienia inicjatywne** → zarządzanie referendum oraz inicjatywa ustawodawcza
- **uprawnienia hamujące** → veto ustawodawcze, możliwość wniosku do TK w trybie kontroli prewencyjnej, skrócenie kadencji Sejmu

Stosunki Prezydenta RP z rządem:

- kompetencje w procesie powoływania Rady Ministrów
- kompetencje związane z dokonywaniem zmian w składzie urzędującego gabinetu (działania na wniosek premiera)
- możliwość zwołania **Rady Gabinetowej**

Art. 141 Konstytucji RP

1. W sprawach szczególnej wagi Prezydent Rzeczypospolitej może zwołać Radę Gabinetową. **Radę Gabinetową tworzy Rada Ministrów obradując po przewodnictwem Prezydenta Rzeczypospolitej.**
2. **Radzie Gabinetowej nie przysługują kompetencje Rady Ministrów.**

KOMPETENCJE PREZYDENTA RP DOT. JEGO RELACJI Z POZOSTAŁYMI WŁADZAMI (II)

Stosunki Prezydenta RP z władzą sądowniczą (judykatywą):

- bezwzględne respektowanie przez Prezydenta RP niezależności władzy sądowniczej; brak możliwości wpływania na orzecznictwo sądów i trybunałów
- powoływanie na wniosek Krajowej Rady Sądowej sędziów
- powołanie Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego spośród kandydatów przedstawionych przez Zgromadzenie Ogólne Sędziów Sądu Najwyższego
- powołanie Pierwszego Prezesa Naczelnego Sadu Administracyjnego spośród kandydatów przedstawionych przez Zgromadzenie Ogólne Sędziów Naczelnego Sadu Administracyjnego

KOMPETENCJE PREZYDENTA RP DOT. STOSUNKÓW ZAGRANICZNYCH

Art. 133 Konstytucji RP

1. Prezydent Rzeczypospolitej jako reprezentant państwa w stosunkach zewnętrznych:
 - 1) ratyfikuje i wypowiada umowy międzynarodowe, o czym zawiadamia Sejm i Senat,
 - 2) mianuje i odwołuje pełnomocnych przedstawicieli Rzeczypospolitej Polskiej w innych państwach i przy organizacjach międzynarodowych,
 - 3) przyjmuje listy uwierzytelniające i odwołuje akredytowanych przy nim przedstawicieli dyplomatycznych innych państw i organizacji międzynarodowych.
2. Prezydent Rzeczypospolitej przed ratyfikowaniem umowy międzynarodowej może zwrócić się do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem w sprawie jej zgodności z Konstytucją.
3. **Prezydent Rzeczypospolitej w zakresie polityki zagranicznej współdziała z Prezesem Rady Ministrów i właściwym ministrem.**

**Postanowienie Trybunału Konstytucyjnego
z dnia 20 maja 2009 r., sygn. akt Kpt 2/08 !!!**

KOMPETENCJE PREZYDENTA RP DOT. SPRAW OBRONNOŚCI I BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA

Art. 134 Konstytucji RP

1. Prezydent Rzeczypospolitej jest **najwyższym zwierzchnikiem Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.**
2. W czasie pokoju Prezydent Rzeczypospolitej sprawuje zwierzchnictwo nad Siłami Zbrojnymi za pośrednictwem **Ministra Obrony Narodowej.**
3. **Prezydent Rzeczypospolitej mianuje Szefa Sztabu Generalnego i dowódców rodzajów Sił Zbrojnych na czas określony.** Czas trwania kadencji, tryb i warunki odwołania przed jej upływem określa ustawa.
4. **Na czas wojny Prezydent Rzeczypospolitej, na wniosek Rady Ministrów, mianuje Naczelnego Dowódcę Sił Zbrojnych.** W tym samym trybie może on Naczelnego Dowódcę Sił Zbrojnych odwołać. Kompetencje Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych i zasady jego podległości konstytucyjnej organom Rzeczypospolitej Polskiej określa ustawa.
5. Prezydent Rzeczypospolitej, na wniosek Ministra Obrony Narodowej, nadaje określone w ustawach stopnie wojskowe.
6. Kompetencje Prezydenta Rzeczypospolitej, związane ze zwierzchnictwem nad Siłami Zbrojnymi, szczegółowo określa ustawa.

KOMPETENCJE PREZYDENTA RP DOT. SPRAW OBRONNOŚCI I BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA

Art. 135 Konstytucji RP

Organem doradczym Prezydenta Rzeczypospolitej w zakresie wewnętrznego i zewnętrznego bezpieczeństwa państwa jest **Rada Bezpieczeństwa Narodowego**.

Art. 136 Konstytucji RP

W razie bezpośredniego, zewnętrznego zagrożenia państwa Prezydent Rzeczypospolitej, na wniosek Prezesa Rady Ministrów, zarządza powszechną lub częściową mobilizację i użycie Sił Zbrojnych do obrony Rzeczypospolitej.

- Przyznana Prezydentowi RP funkcja najwyższego zwierzchnika Sił Zbrojnych ma raczej wymiar symboliczny, jednak zastrzega dla Prezydenta prawo do informacji i konsultacji we wszystkich ważniejszych sprawach obronności
- **Rada Bezpieczeństwa Narodowego** → doradczy organ kolegialny; powołanie i odwołanie członków RBN nie wymaga kontrasygnaty Prezesa RM

TRADYCYJNE KOMPETENCJE GŁOWY PAŃSTWA

Na gruncie Konstytucji RP wśród tradycyjnych kompetencji głowy państwa wyróżnia się:

- **prawo łaski,**
- **nadawanie obywatelstwa polskiego,**
- **wyrażanie zgody na zrzeczenie się obywatelstwa polskiego**
- **nadawanie orderów i odznaczeń.**

Art. 139 Konstytucji RP

Prezydent Rzeczypospolitej stosuje prawo łaski. Prawa łaski nie stosuje się do osób skazanych przez Trybunał Stanu.

- postanowienie Prezydenta RP o prawie łaski ma charakter **konstytucyjny, ostateczny i bezwarunkowy**
- **prawo łaski a amnestia**
- **prawo łaski a abolicja**
- **Czy Prezydent RP może zastosować prawo łaski w stosunku do osoby, która nie jest prawomocnie skazana?**

ODPOWIEDZIALNOŚĆ PREZYDENTA RP

Art. 145 Konstytucji RP

1. Prezydent Rzeczypospolitej za naruszenie **Konstytucji, ustawy** lub za **popelnienie przestępstwa** może być pociągnięty do odpowiedzialności przez Trybunałem Stanu.
2. Postawienie Prezydenta Rzeczypospolitej w stan oskarżenia może nastąpić uchwałą Zgromadzenia Narodowego, podjętą większością co najmniej 2/3 głosów ustawowej liczby członków Zgromadzenia Narodowego na wniosek co najmniej 140 członków Zgromadzenia Narodowego.
3. Z dniem podjęcia uchwały o postawieniu Prezydenta Rzeczypospolitej w stan oskarżenia przed Trybunałem Stanu sprawowanie urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej ulega zawieszeniu. Przepis art. 131 stosuje się odpowiednio.

- Czy Prezydent RP może być pociągnięty do odpowiedzialności za przestępstwo przed sądami powszechnymi?
- Czy Prezydent RP ponosi odpowiedzialność sądową za wykroczenia? Czy Prezydent RP odpowiada za wykroczenia?

KAZUS NR 1

Prezydent wniósł projekt ustawy budżetowej do Sejmu, gdyż stwierdził, że najwyższy czas właściwie uregulować sytuację finansów państwa. Złożył też wniosek o nadanie projektowi klauzuli pilności. Marszałek Sejmu odmówił przyjęcia projektu uznając go za niezgodny z Konstytucją RP ze względu na specjalny tryb procedury ustawodawczej związany z ustawą budżetową.

Sejm i Senat uchwaliły następnie ustawę budżetową na podstawie projektu Rady Ministrów. Prezydent RP, nie zgadzając się z jej treścią oraz ze sposobem w jaki potraktowała go parlamentarna większość, zawetował ustawę budżetową.

1. Jaki charakter ma inicjatywa ustawodawcza Prezydenta RP?
2. Kto może decydować o nadaniu projektowi ustawy charakteru pilności?
3. Co może zrobić Prezydent RP przed podpisaniem ustawy budżetowej?

KAZUS NR 2

W dniu 20 września na ręce Marszałka Sejmu został złożony projekt ustawy budżetowej. W związku z pracami nad licznymi projektami ustaw, Sejm nie zajął się niezwłocznie projektem budżetu państwa. Po upływie czterech miesięcy Prezydent, mając na względzie przepis Konstytucji RP obligujący go w takiej sytuacji do skrócenia kadencji Sejmu, zwrócił się do Prezesa Rady Ministrów o udzielenie kontrasygnaty dla postanowienia o skróceniu kadencji Sejmu. Prezes Rady Ministrów odmówił udzielenia kontrasygnaty. Sejm nie został rozwiązany. W tej sytuacji grupa 168 posłów złożyła Marszałkowi Sejmu wniosek do Zgromadzenia Narodowego o postawienie Prezydenta RP w stan oskarżenia przed Trybunałem Stanu. Zdaniem posłów Prezydent miał obowiązek rozwiązać Sejm, a do wydania postanowienia nie potrzebował kontrasygnaty Prezesa Rady Ministrów.

1. Czy w opisanej sytuacji przepisy Konstytucji RP obligują Prezydenta do skrócenia kadencji Sejmu?
2. Co to jest kontrasygnata? Czy postanowienie o skróceniu kadencji Sejmu wymaga kontrasygnaty?
3. Czy grupa 168 posłów może zwrócić się z wnioskiem o postawienie Prezydenta RP w stan oskarżenia przed Trybunałem Stanu?

KAZUS NR 3

Posel Ludwik G. został wybrany na Prezydenta Rzeczypospolitej. Po ogłoszeniu przez Państwową Komisję Wyborczą oficjalnych wyników głosowania skontaktował się z nim Marszałek Sejmu, chcąc ustalić datę Zgromadzenia Narodowego, na którym Ludwik G. złożylby przysięgę. Ku zdziwieniu Marszałka Sejmu Ludwik G. oznajmił, iż nie zamierza składać przysięgi, ponieważ jej treść jest sprzeczna z jego poglądami. Natychmiast po spotkaniu z Marszałkiem Sejmu Ludwik G. polecił swoim prawnikom przygotowanie projektu ustawy o zmianie Konstytucji RP. Projekt ten przewidywał m.in. wykreślenie z Konstytucji RP słów przysięgi prezydenckiej. Gdy Prezes Rady Ministrów dowiedział się o planach Ludwika G., podał do publicznej wiadomości, iż nie złoży kontrasygnaty na tym projekcie. Niezrażony zapowiedziami premiera, Ludwik G. przedłożył projekt ustawy o zmianie Konstytucji. Marszałek Sejmu stwierdził, że nie może przyjąć tego projektu do prac w Sejmie, gdyż Konstytucja wymaga w tej sytuacji kontrasygnaty Prezesa Rady Ministrów.

1. Jakie znaczenie ma złożenie przysięgi prezydenckiej przez prezydenta-elekta?
2. Czy Ludwik G. mógł przedłożyć projekt ustawy o zmianie Konstytucji?
3. Czy Marszałek Sejmu słusznie argumentował swoją odmowę?

Opracowano na podstawie:

- B. Banaszak, *Prawo konstytucyjne*, Warszawa 2012
- L. Garlicki, *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Warszawa 2018
- M. Czapik, P. Hans, O. Horwath (red.), *Prawo konstytucyjne. Kazusy z rozwiązaniami*, Warszawa 2007
- A. Szmyt (red.), *Leksykon prawa konstytucyjnego. 100 podstawowych pojęć*, Warszawa 2016
- M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1-86*, Warszawa 2016
- M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP. Tom II. Komentarz do art. 87-243*, Warszawa 2016
- M. Granat, M. Zubik (red.), *Prawo konstytucyjne. Kazusy i ćwiczenia*, Warszawa 2012
- P. Ochmann, M. Pisz, R. Piotrowski (red.), *Prawo konstytucyjne. Kompendium*, Warszawa 2018
- P. Tuleja (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2019